

945

206

4-21

19 11

206 *աջ*
4-21

58

ԿԱՆՈՆՔ

Կ. Գ. Զ. Խաչիկ (Լույս Զբոս)
1911

206
4-21

Правила для руководства при избраніи Верховнаго
Патріарха-Католикоса всѣхъ Армянъ, утвержденныя
Намѣстникомъ ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕ-
СТВА на Кавказѣ Генераль-Адъютантомъ графомъ
Воронцовымъ-Дашковымъ въ 1908 г.

Глава I.

О лицахъ, участвующихъ въ выборахъ Верховнаго
Патріарха-Католикоса.

§ 1.

На основаніи § 13-го ВЫСОЧАЙШЕ утвержденного 11 Марта 1836 года Положенія объ управленіи дѣлами Армяно-Григоріанской церкви въ Россіи выборъ Верховнаго Патріарха-Католикоса производится чрезъ посредство депутатовъ, присылаемыхъ отъ каждой Епархіи по два: духовнаго и свѣтскаго. Духовный депутатъ долженъ быть или самъ Епархіальный Начальникъ, или тотъ, кого онъ назначитъ изъ духовныхъ; свѣтскій же депутатъ избирается всѣми почетными армянами, меликами, юзбашами и другими почетными свѣтскими членами Армяно-Григоріанской церкви, пользующимися правомъ избранія по древнему обычаю сей церкви.

§ 2.

Сии избранные депутаты, если не могутъ лично явиться въ Эчміадзинскій монастырь къ предназначенному для выбора Патріарха времени, имѣютъ право письменно объявить свое мнѣніе, доставляя оное въ Эчміадзинскій Синодъ.

§ 3.

Сверхъ депутатовъ участвуютъ въ избраніи Патріарха всѣ члены Эчміадзинскаго Армяно-Григоріанскаго Синода и семь старшихъ изъ

Կ Ա Ն Ո Ն Ք

Ի ՀՐԱՀԱՆԳՈՒԹԻՒՆ ՅԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԾԱՅՐԱԳՈՅՆ ՊԱՏՐԻԱՐԻ ԵՒ ԿԱԹՈՒ-
ՂԻԿՈՍԻ ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ, ՀԱՍՏԱՏԵԱԼԻ Ի Տ. ՓՈԽԱՐԲԱՅԷՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒ
Ի ԳԵՆԵՐԱԼ-ԱԴՅՈՒՏԱՆՏ ԿՈՄՍ ՎՈՐՈՆՑՈՎ-ԴԱՇԿՈՎԷ ՅԱՄԻ 1908.

Գ Լ Ո Ւ Խ Ա.

Յաղագս անձանց, որք մասնակցին ընտրութեան Ծայրագոյն
Պատրիարքի եւ Կաթողիկոսի:

Յօդ. 1.

Հստ 13-րդ յօդուածոյ ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ Հաստատեալ Օրէնագրու-
թեան ի 11-ն մարտի 1836 ամի՝ յաղագս կառավարութեան դործոց
Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ի Ռուսաստան, ընտրութիւն Ծայրագոյն
Պատրիարքի եւ Կաթողիկոսի լինի ընդ ձեռն պատգամաւորաց առա-
քելոց յիւրաքանչիւր վիճակաց երկու երկու, հոգեւորական եւ աշ-
խարհական: Եկեղեցական պատգամաւոր պարտի լինել կամ ինքն
թեմակալ Առաջնորդն կամ եկեղեցական ոք, զոր կարգեցէ նա.
Իսկ աշխարհական պատգամաւորն ընտրի յամենայն պատուաւորաց
Հայոց, ի մեղիքաց, ի հարիւրապետաց եւ յայլոց յարգելի աշխար-
հական անդամոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ՝ որ ունին իրաւունս
ընտրելոյ ըստ վաղեմի սովորութեան այսր եկեղեցւոյ:

Յօդ. 2.

Այսօրիկ ընտրեալ պատգամաւորք եթէ ոչ կարացեն դալ ան-
ձամբ ի ս. Էջմիածին մինչ յամանեալ ժամանակն ընտրութեան
Պատրիարքի, ունին իրաւունս՝ գրաւոր յայանել զկարծիս իւրեանց՝
հասուցանելով զայն ի Սինոդն ս. Էջմիածնի:

Յօդ. 3.

Բաց ի պատգամաւորաց մասնակցին ընտրութեան Պատրիար-
քի ամենայն անդամք Սինոդի ս. Էջմիածնի եւ եօթն եպիսկոպո-
սուք յերիցազունիցն, որք ի ժամանակին յայնմիկ եղիցին ի ս. Էջ-

находящихся въ это время въ Эчмиадзинѣ Епископовъ; въ случаѣ же недостатка Епископовъ число это пополняется старшими мѣстными Архимандритами.

§ 4.

Прокуроръ Эчмиадзинскаго Синода долженъ присутствовать при избраніи Верховнаго Эчмиадзинскаго Патріарха для соблюденія порядка и объясненія правилъ избранія въ случаѣ какихъ либо возникшихъ недоразумѣній по сему предмету (Положеніе объ управленіи Армяно-Григоріанскою Церковью, § 46).

Примѣчаніе. Въ случаѣ бы недоразумѣнія эти приняли оборотъ, несовмѣстный съ порядкомъ и благочиніемъ, при выборахъ быть долженствующимъ, то старшему члену (Исправляющему должность Патріарха) предоставляется отложить собраніе до другого дня, принявъ между тѣмъ мѣры къ соглашенію возникшихъ недоразумѣній.

§ 5.

Избраніе производится въ Эчмиадзинскомъ соборѣ Св. Григорія Просвѣтителя съ строгимъ соблюденіемъ обрядовъ, установленныхъ Армяно-Григоріанскою церковью и заключающихся въ слѣдующемъ:

Глава II.

О предварительныхъ правилахъ, имѣющихъ быть исполненными предъ избраніемъ.

§ 6.

По пріѣздѣ каждаго Епархіальнаго Начальника, Намѣстникъ Предсѣдателя Эчмиадзинскаго Армяно-Григоріанскаго Синода, Старшій Пресвященный Эчмиадзинскаго храма посылаетъ на встрѣчу къ нему одного Епископа и двухъ Архимандритовъ, которые, послѣ приличнаго привѣтствія, сопровождаютъ его въ назначенное ему жилище; къ свѣтскимъ же депутатамъ выходитъ на встрѣчу изъ Газараната духовное лицо, назначенное для пріема гостей, и помѣщаетъ ихъ въ отведенныхъ для нихъ покояхъ, въ томъ же Газаранатѣ расположенныхъ. Онъ вноситъ въ заготовленную на сей предметъ книгу имена всѣхъ прибывшихъ депутатовъ, означая день прибытія каждаго.

§ 7.

По пріѣздѣ всѣхъ духовныхъ и свѣтскихъ депутатовъ, по полученіи письменныхъ отзывовъ, отправленныхъ въ Синодъ, и предложенія

дѣлаѣтъ, іахъ առ ի չգոյէ այնը թուոյ եպիսկոպոսաց, լրացի այն յաւազագոյն վարդապետաց աեղւոյն:

Յօդ. 4.

Պրոկուրորն Սինոդի ս. Էջմիածնի պարտի ներկայ լինել ի ժամ ընտրութեան Ծայրագոյն Պատրիարքին ս. Էջմիածնի յազագս հսկելոյ կարգին և բացատրելոյ գկանոնս ընտրութեան ի դէպս ծագելոյ որոց և իցէ երկբայութեանց ըստ այսմ առարկայի (Օրէնագրութիւն յազագս կառավարութեան Հայաստանեայց եկեղեցւոյ, յօդուած 46):

Ծանօթութիւն. Եթէ երկբայութիւնքն այնքիկ առնուցուն զգարձուածս անպատշաճս կարգաց և բարեվայելչութեան, զոր պարտ է պահել ի ժամ ընտրութեանն, յայնժամ իրաւունք են աւազագոյն Անգամոյ (Կատարողի պաշտաման Կաթողիկոսի) թողուլ զժողովն յաջորդ աւուր, հնարս ի ձեռս առնելով վասն ածելոյ ի համաձայնութիւն զծագեալ երկբայութիւնս:

Յօդ. 5.

Ընտրութիւնն կատարի ի ս. Էջմիածին ի Մայր Տաճարի Սրբոյն Գրիգորի Լուսաւորչի՝ խտագոյն պահպանութեամբ արարութեանց սահմանելոց ի Հայաստանեայց եկեղեցւոյն, որք ամփոփին ի յառաջիկայս:

Գ Լ Ո Ի Խ Բ.

Յաղագս նախընթաց կանոնաց, որք պատշին կատարիլ նախ քան զընտրութիւնն:

Յօդ. 6.

Ի զալ հասանել մէն մի թեմակալ առաջնորդի, Տեղակալն Կտենապետի Սինոդի ս. Էջմիածնի, Աւազագոյն եպիսկոպոսն Տաճարին ս. Էջմիածնի՝ առաքէ ընդ առաջ նորա գեպիսկոպոս մի և գերկուս վարդապետս, որք յետ քաղաքավար ողջունի առաջնորդին նմա յորոշեալ օթեանն: Իսկ աշխարհական պատգամաւորացն ընդ առաջ ելանէ ի Ղազարապատէն կարգեալ հիւրընկալ եկեղեցականն, որ և աղուցանէ զնոսա ի սենեակս Ղազարապատին: Հիւրընկալն արձանագրէ յառանձին մատենի զանուանս ամենայն պատգամաւորաց եկելոց, նշանակելով զօր ժամանման իւրաքանչիւր ուրուք:

Намѣстника ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ объ открытіи собранія, то же духовное лицо представляетъ Синоду списокъ прибывшимъ депутатамъ; тогда же Синодъ означаетъ день избранія Патріарха-Католикоса и, составивъ по сему предмету журналъ, подаетъ выписку изъ онаго Намѣстнику Предсѣдателя Синода для записанныхъ отъ него распоряженій касательно совершенія священнодѣйствія, имѣющаго быть описаннымъ ниже образомъ.

§ 8.

Для письмоводства собранія Эчміадзинскій Синодъ назначаетъ своего Секретаря и двухъ Помощниковъ его.

Глава III.

О подробностяхъ избранія четырехъ Старшихъ Кандидатовъ и о баллотированіи изъ нихъ двухъ кандидатовъ на санъ Верховнаго Патріарха.

§ 9.

Предъ избраніемъ Старшихъ кандидатовъ въ Эчміадзинскомъ храмѣ предъ Престоломъ Сочествія Единороднаго Сына имѣетъ быть поставленъ письменный столъ, покрытый краснымъ сукномъ, для присутствующихъ депутатовъ и опредѣленнаго числа депутатовъ изъ среды братства Эчміадзинскаго Монастыря и другой отдѣльный столъ для Прокурора Эчміадзинскаго Синода.

§ 10.

На означенномъ столѣ полагаются Крестъ и Евангеліе и по обѣимъ сторонамъ оныхъ два серебряные подсвѣчника съ зажженными свѣчами. Кромѣ того: 1) печатное Положеніе объ управленіи Армяно-Григоріанскою Церковью въ Россіи и правила объ избраніи Верховнаго Католикоса, 2) пять избирательныхъ списковъ: четыре по формѣ № 1 и одинъ по формѣ № 2, при семъ прилагаемымъ, 3) поименный списокъ всѣхъ свѣтскихъ депутатовъ, имѣющихъ право избранія Верховнаго Католикоса по древнему обычаю Армяно-Григоріанской Церкви (§ 13), 4) поименный списокъ опредѣленнаго числа духовенства изъ среды братства Эчміадзинскаго Монастыря и прибывшихъ депутатовъ на избраніе, 5) письменныя мнѣнія депутатовъ, кои не могутъ лично присутствовать при избраніи, 6) поименный списокъ депутатовъ, кои

Воѣ. 7.

Земъ банданелію амѣннѣяны պատգամաւորաց՝ հոգևորականաց և աշխարհականաց, յետ ընդունելոյ զգրաւոր կարծիս առաքելաւ ի Սինոդն և զառաջագրութիւն Տեառն Փոխարքային Կովկասու վասն բացման ժողովոյն, նոյն իսկ հոգևորական անձն առաջի առնէ ի Սինոդն զցուցակ եկեալ պատգամաւորացն: Յայնժամ իսկ Սինոդն որոշէ զօր ընտրութեան Պատրիարք-Կաթողիկոսի և կազմեալ զօրագիր ըստ այսմ առարկայի՝ զքաղաւածն յայնմանէ մատուցանէ Տեղակալին Ատենապետի Սինոդի վասն կախեալն զնմանէ տնօրէնութեանց առ ի կատարել զսրբազան պաշտամունս ըստ հետագային:

Воѣ. 8.

Վասն զբաղրութեանց ժողովոյն Սինոդն ս. Էջմիածնի կարգէ զԱտենապետին իւր և զերկուս Օգնականս նորա:

ԳԼՈՒԽ Գ.

Յաղագս մանրամասնութեանց ընտրութեան չորից երիցագոյն թեկնածուաց եւ վասն փութարկելոյ ի նոցունց զերկուս թեկնածուս յասիման Ծայրագոյն Պատրիարքի.

Воѣ. 9.

Նախ քան զընտրութիւն երիցագոյն թեկնածուաց ի տաճարին ս. Էջմիածնի առաջի սեղանոյ Իջման Որդւոյն Միածնի զնի զքասեղան, ծածկեալ կարմիր մահուտիւ վասն ներկայ պատգամաւորաց և հոգևորականացն ի միաբանութենէ Վանիցն ս. Էջմիածնի, և այլ առանձին սեղան վասն Պրոկուրորի Սինոդի ս. Էջմիածնի:

Воѣ. 10.

Ի վերայ սեղանոյն զնին խաչ և Աւետարան, և երկուստեք աշտանակք երկու արծաթի՝ լուցեալ ճրագօք: Բայց յայնմանէ. 1, Տպագրեալ օրէնագրութիւն յաղագս Կառավարութեան գործոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ի Ռուսաստան և Կանոնք վասն ընտրութեան Ծայրագոյն Կաթողիկոսի. 2, Հինգ ընտրողական թերթք՝ չորքն ըստ ձևոյն № 1 և մին՝ ըստ ձևոյն № 2, որք ընդ ամին. 3, Անուանական ցուցակ համայն աշխարհական պատգամաւորաց՝ որ ունին

хотя и должны были присутствовать въ собраніи, но не прибыли туда и не послали въ Синодъ своихъ мѣстныхъ, и, наконецъ, 7) предложеніе Намѣстника ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ объ открытіи собранія.

Глава IV.

Касательно порядка занятій.

§ 11.

Въ назначенный день избранія Верховнаго Патріарха-Католикоса депутаты собираются въ 9 часовъ утра въ Патріаршій домъ, гдѣ принимаютъ ихъ Старшій Преосвященный Эчмιάдинскаго храма и всѣ члены Синода. Вслѣдъ за симъ Старшій Преосвященный приглашаетъ ихъ въ Церковь къ слушанію Божественной литургіи и молебствія о здравіи и долгоденствіи ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и всего АВГУСТѢЙШАГО Дома и для приведенія къ присягѣ свѣтскихъ депутатовъ на соблюденіе порядка и безпристрастія въ предстоящемъ дѣлѣ.

Примѣчаніе. Духовные не приводятся къ присягѣ, въ томъ предположеніи, что они должны по долгу своему сохранять правила эти согласно ихъ священному сану.

§ 12.

Шествіе во храмъ совершается въ слѣдующемъ порядкѣ: впереди идетъ Исправляющій должность Патріарха-Католикоса (Старшій Членъ Синода), потомъ депутаты Патріарховъ Іерусалимскаго, Сисскаго, Ахтамарскаго и Константинопольскаго; за ними слѣдуютъ по два врьдъ съ правой сторонѣ Члены Эчмιάдинскаго Синода и семь старшихъ мѣстныхъ Епископовъ, сопровождаемые Прокуроромъ Синода, съ лѣвой же стороны Епархіальные Епископы или депутаты ихъ, также по два врьдъ по старшинству посвященія ихъ въ санъ, а вслѣдъ за ними идутъ свѣтскіе депутаты тѣмъ же порядкомъ по старшинству городовъ, и, наконецъ, замыкаетъ шествіе Секретарь Эчмιάдинскаго Синода.

Примѣчаніе. Въ случаѣ неблагопріятной погоды, сіе торжественное шествіе отменяется, и депутаты, по приглашенію Старшаго Преосвященнаго и Прокурора Эчмιάдинскаго Синода, отправляются изъ комнатъ Католикоса въ церковь безъ соблюденія вышеозначеннаго обряда.

Іерусалимъ, гдѣ въ 9 часовъ утра въ Патріаршій домъ, гдѣ принимаютъ ихъ Старшій Преосвященный Эчмιάдинскаго храма и всѣ члены Синода. Вслѣдъ за симъ Старшій Преосвященный приглашаетъ ихъ въ Церковь къ слушанію Божественной литургіи и молебствія о здравіи и долгоденствіи ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и всего АВГУСТѢЙШАГО Дома и для приведенія къ присягѣ свѣтскихъ депутатовъ на соблюденіе порядка и безпристрастія въ предстоящемъ дѣлѣ.

ГЛАВА V.

Вопросъ о казенныхъ расходахъ.

§ 11.

Въ назначенный день избранія Верховнаго Патріарха-Католикоса депутаты собираются въ 9 часовъ утра въ Патріаршій домъ, гдѣ принимаютъ ихъ Старшій Преосвященный Эчмιάдинскаго храма и всѣ члены Синода. Вслѣдъ за симъ Старшій Преосвященный приглашаетъ ихъ въ Церковь къ слушанію Божественной литургіи и молебствія о здравіи и долгоденствіи ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и всего АВГУСТѢЙШАГО Дома и для приведенія къ присягѣ свѣтскихъ депутатовъ на соблюденіе порядка и безпристрастія въ предстоящемъ дѣлѣ.

Примѣчаніе. Духовные не приводятся къ присягѣ, въ томъ предположеніи, что они должны по долгу своему сохранять правила эти согласно ихъ священному сану.

§ 12.

Шествіе во храмъ совершается въ слѣдующемъ порядкѣ: впереди идетъ Исправляющій должность Патріарха-Католикоса (Старшій Членъ Синода), потомъ депутаты Патріарховъ Іерусалимскаго, Сисскаго, Ахтамарскаго и Константинопольскаго; за ними слѣдуютъ по два врьдъ съ правой сторонѣ Члены Эчмιάдинскаго Синода и семь старшихъ мѣстныхъ Епископовъ, сопровождаемые Прокуроромъ Синода, съ лѣвой же стороны Епархіальные Епископы или депутаты ихъ, также по два врьдъ по старшинству посвященія ихъ въ санъ, а вслѣдъ за ними идутъ свѣтскіе депутаты тѣмъ же порядкомъ по старшинству городовъ, и, наконецъ, замыкаетъ шествіе Секретарь Эчмιάдинскаго Синода.

§ 13.

Божественную литургію и молебствіе совершаетъ съ торжествомъ Старшій Преосвященный Эчміадзинскаго храма; по окончаніи же литургіи и молебствія за долгоденствіе ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА и всего АВГУСТѢЙШАГО Дома Старшій преосвященный приводитъ къ присягѣ всѣхъ присутствующихъ свѣтскихъ депутатовъ по установленной формѣ (прилож. № 3). Всѣ присягнувшіе подписываютъ имена свои на присяжномъ листѣ.

§ 14.

На другой день совершенія сего обряда всѣ присутствующіе, имѣющіе право избранія Патріархъ-Католикоса, занимаютъ мѣста во-кругъ поставленнаго предъ Алтаремъ Сошествія Единороднаго Сына письменнаго стола (§ 9): посрединѣ Исправляющій должность Патріарха-Католикоса, по правую сторону вышеупомянутые депутаты четырехъ Патріарховъ и все духовенство, имѣющее право избранія Патріарха-Католикоса, по старшинству посвященія ихъ, а по лѣвую сторону свѣтскіе депутаты, по старшинству званія каждаго.

Примѣчаніе. Духовныя особы, имѣющія право, по обрядамъ религіи, возсѣдать въ храмѣ, сохраняютъ это право и при настоящемъ случаѣ; всѣ же прочіе избираютъ стоя.

§ 15.

Прежде всего старшій изъ духовныхъ сановниковъ при содѣйствіи двухъ архидіаконовъ, читаетъ псаломъ и молитву, на сей случай назначенную по обряду Армяно-Григоріанской Церкви; послѣ сего тотъ же самый духовный сановникъ произноситъ приличное случаю слово, въ которомъ, представляя собранію всю важность дѣла, на которое оно созвано, нужды церкви и то благоденствіе, какое ожидаетъ Церковь отъ избранія достойнѣйшаго Главы оной, приглашаетъ собраніе, чтобы оное, отстраняя всякое вредное лицепріятіе, все стараніе свое приложило на то только, чтобы избранный Глава Армянской Церкви умѣлъ поддерживать все достоинство, свойственное его высокому сану и руководилось бы мыслью, что отъ избранія достойнѣйшаго Патріарха-Католикоса всѣхъ Армянъ зависитъ все благоденствіе оной Церкви и Католическаго Эчмιάдинскаго Престола всѣхъ Армянъ. Вслѣдъ за симъ Прокуроръ Эчмιάдинскаго Синода читаетъ предложеніе Намѣстника ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛІЧЕСТВА на Кавказѣ объ откры-

նոցա կարգաւ հոյնսլէս զոյգ զոյգ ըստ աւագութեան աստիճանի ձեռնադրութեան նոցա, և սպա զհետ նոցա երթան աշխարհական սլատգամաւորք հովին իսկ կարգաւ ըստ աւագութեան քաղաքացն և ի վերջ գնացիցն Ատեհազալիւրն Սինօղի ու Էջմիածնի:

Ծանօթութիւն. Ի դէպս անյաջող եղանակի ոչ կատարի հանդիսաւոր մուտս այս, և պատգամաւորք ըստ հրաւիրանաց Աւագադոյն եպիսկոպոսի և Պրոկուրորի Սինօզի ս. Էջմիածնի զհան ի Կաթողիկոսարանէ յեկեղեցի առանց վերոյգրեալ արարողութեանն:

Зон. 13.

Զպատարադին սուրբ և զգոհացողական մաղթանա մատուցանէ հանդիսիւ Աւագագոյն եպիսկոպոս տաճարին ս. Էջմիածնի, իսկ զկնի աւարտման պատարադին և զոհացողական մաղթանացն վասն երկարութեան կենաց ՆՈՐԻՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՄԵՐՈՒԹԵԱՆ և համայն ՕԳՈՍՏԱՓԱՌ ՏԱՆՆ ՆՈՐԱ, Աւագագոյն եպիսկոպոսն երգ. ֆեցուցանէ զամենայն առաջիկայ աշխարհական պատգամաւորս ըստ սահմանեալ ձևոյն (ձև Յ)։ Երգուեալքն ամենեքեան ստորագրեն զանուանս իւրեանց ի թղթին երգման։

Зон. 14.

Ի միևնույն ատուր կատարման այսր ծխախմորի ամենայն ներկայ եղեալքն և որք ունին գիրաւունս ընտրութեան Պատրիարք Կաթողիկոսի գտեղիս կալցին շուրջ գգրասեղանով, որ եղեալ կայ առաջի Սեղանոյ Իշման Որդունի Միաձնի (§ 9), ի միջավայրին Կատարողն պաշտման Պատրիարք Կաթողիկոսի, յաջմէ կողմանէ նորա վերոյիշեալ պատգամաւորք չորից Պատրիարքաց և բոլոր հոգևորականք, որ ունին գիրաւունս ընտրելոյ զՊատրիարք Կաթողիկոսն ըստ աւագութեան ձեռնադրութեան իւրեանց, իսկ ի ձախմէ կողմանէ աշխարհական պատգամաւորք ըստ աւագութեան կողման իւրաքանչիւրոցն:

Ծանօթութիւն. Հոգևորական անձինք՝ որք ունին իրաւունս բազմել ի տաճարին ըստ ծիսի եկեղեցւոյն, պահպանեն զայսոսիկ իրաւունս և յայտ զէպս, իսկ այլք ամենեքեան ընտրեն յօտին կացեալ:

307. 15.

Նախ քան զամենայն երիցազոյնն ի բարձրատիճան հոգևորա-

тіи соборанія, и собораніе приступаетъ къ избранію старшихъ кандида-
товъ на Патріаршій Престоль слѣдующимъ образомъ (§ 16 и слѣд.).

§ 16.

Каждый изъ присутствующихъ предлагаетъ мнѣніе свое касательно избранія старшихъ Кандидатовъ свободно, по крайнему своему разумѣнію и по чистой совѣсти, безъ всякой боязни и не взирая ни на какое стороннее предложеніе или частное письмо, хотя бы оно было и отъ почетнѣйшихъ особъ Армянской націи; всякій дѣйствуетъ такъ, чтобы могъ дать отвѣтъ во всемъ предъ Господомъ Богомъ; и потому каждый, отстраняя всякое упорство мнѣній и личности, старается видѣть въ общемъ мнѣніи прочное основаніе истины.

§ 17.

Всякій Членъ собранія мѣнѣе свое долженъ излагать кратко, ясно, вообще не отдаляясь отъ настоящаго предмета, представлять сперва достоинство духовнаго сановника, имъ предлагаемаго, потомъ доказательство и, наконецъ, какую онъ ожидаетъ отъ него пользу для Церкви.

§ 18.

Во время объявленія миѣній, начиная отъ младшаго и по порядку доходя до старшаго, никто не долженъ прерывать рѣчь другого или вмѣшиваться въ нее, пока тотъ не окончитъ своего предложенія. Объявляемыя миѣнія записываются въ то же время Прокуроромъ и по запискѣ прочитываются громко и удостовѣряются подписомъ лица, объявившаго миѣніе.

§ 19.

Депутатъ прибывшій въ Эчмиадзинъ, если, по причинѣ болѣзни или по какому либо другому непредвидѣнному случаю, не можетъ присутствовать въ собраніи, долженъ доставить въ оное свое письменное мнѣніе, не откладывая сего до слѣдующаго дня. Тоже самое обязываются исполнять и члены Эчмиадзинскаго Синода, если кто изъ нихъ не можетъ присутствовать въ собраніи по непредвидимымъ обстоятельствамъ. Освобождаются отъ поданія письменнаго своего мнѣнія тѣ только изъ пріѣзжихъ депутатовъ, которые, по причинѣ тяжелой болѣзни, находятся въ рѣшительной невозможности дать какое либо мнѣніе.

§ 20.

Всѣ голоса членовъ сего собранія равны между собою.

կանաց գործակցութեամբ երկուց աւագ սարկաւազաց ընթեռնու
գտադմոս և աղօթս սահմանեալս ըստ ծիսի Հայաստանեայց եկե-
ղեցւոյ վասն աւուրն պատշաճի, հուսկ ապա նոյն ինքն բարձրաս-
տիճան հոգևորականն ասէ քարոզ ըստ պատշաճի, յորում յանդիման
կացուցանելով ժողովոյն զվսեմութիւն գործոյն՝ որոյ վասն գումար-
եալ են, զպէտա եկեղեցւոյ և զբարօրութիւն՝ որում ակն ունի
եկեղեցին յընտրութենէ արժանաւորագոյն Գլխոյ իւրոյ, հրաւիրէ
զժողովն գուն գործել, ի բաց մերժելով զամենայն փաստակար աչա-
ռութիւն, զի ընտրեալ Գլուխն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ կարաոցէ
ըստ ամենայնի պահպանել զարժանաւորութիւն վեհ աստիճանին
իւրոյ, և առհասարակ զմտաւ ածել, զի զընտրութենէ արժանաւորա-
գոյն Պատրիարք Կաթողիկոսի ամենայն Հայոց կախեալ կայ ամե-
նայն բարօրութիւն սոյն եկեղեցւոյ և Կաթողիկէ Աթոռոյն ամե-
նայն Հայոց Սրբոյ Էջմիածնի: Հուսկ ուրեմն Պրովոքթոր Սինոդի
Ս. Էջմիածնի ընթեռնու գառաջադրութիւն Տեառն Փոխարքային
Կովկասու վասն բացման ժողովոյն, և ժողովն ձեռն արկանէ յընտ-
րութիւն աւագագոյն թեկնածուաց ըստ այսմ (§ 16 և հետև.):

Зон. 16.

Իւրաքանչիւր ոք ի ժողովականացն տայ զկարծիս իւր վասն ընտրութեան աւագագոյն թեկնածուաց ազատօրէն, ըստ ուղիղ հասկացողութեան իւրում, ըստ մաքուր խղճի մտաց, առանց իրիք երկիւղի, և ոչ հայելով յառաջարկութիւն ինչ կողմնակի կամ ի գրութիւն մասնաւոր, թէև իցէ այն ի պատուաւորագոյն անձանց յազգէն Հայոց. ամենայն ոք վարի այնպէս, զի կարացէ տալ պատասխանի յամենայնի առաջի Տեառն Աստուծոյ: Ուստի և իւրաքանչիւր ոք ի բաց մերժելով զամենայն յամառութիւն կարծեաց և անձին՝ ջանասցի տեսանել ի կարծիս հանուրց զհաստատուն հիմն ճշմարտութեան:

Воп. 17.

Իւրաքանչիւր անգամ ժողովոյն զկարծիւ իւր պարտի տա-
տայայտել համառօտ, պարզ, ոչ հեռանալով առհասարակ յիսկա-
կան առարկայէն, յանդիման առնել նախ՝ զարժանաւորութիւն բար-
ձրաստիճան հոգեւորականի առաջարկելոյն յինքնէ, ապա զապացու-
ցութիւնս և վերջապէս զակնկալեալն ի նմանէ օգուտ վասն եկեղեցւոյ:

Зон. 18.

Ի ժամ յայտնելոյ զկարծիս սկսանելով ի կրտսերագունէն և

§ 21.

По отобраніи голосовъ всего собранія и по разсмотрѣніи письменныхъ отзывовъ, полученныхъ Синодомъ на основаніи § 2, четыре старшихъ духовныхъ сановника по большинству голосовъ, поданныхъ въ ихъ пользу, признаются имѣющими право на избраніе въ Кандидаты; въ случаѣ же равнаго числа голосовъ, жребій рѣшаетъ, кто долженъ считаться старшимъ.

Примѣчаніе. Письменные отзывы отсутствующихъ депутатовъ должны итти въ счетъ, наравнѣ съ голосами присутствующихъ, въ пользу того лица, которое въ отзывахъ тѣхъ именуется.

Глава V.

Объ избраніи двухъ Кандидатовъ на санъ Верховнаго Патріарха-Католикоса.

§ 22.

На другой или на третій день изъ четырехъ вышеозначенныхъ старшихъ Кандидатовъ наличные присутствующіе въ собраніи избираютъ двухъ кандидатовъ на санъ Верховнаго Патріарха.

§ 23.

Избраніе производится закрытой подачей голосовъ нижеслѣдующимъ порядкомъ.

§ 24.

По прочтеніи приличной молитвы и произнесеніи краткой рѣчи, сообразно тому, какъ сказано выше въ § 15, провозглашается имя перваго изъ четырехъ старшихъ кандидатовъ.

§ 25.

По провозглашеніи имени кандидата производится баллотировка его шарами, при чемъ каждый изъ наличныхъ присутствующихъ, имѣющихъ право избранія, получаетъ свой шаръ изъ рукъ предсѣдательствующаго въ собраніи. Подача шаровъ производится, начиная съ младшаго члена изъ свѣтскихъ депутатовъ и восходя по порядку до самаго старшаго.

Примѣчаніе. Отзывы отсутствующихъ депутатовъ въ счетъ голо-

ларежалъ հասանելով առ երեցադոյնն, չէ պարտ ումեք ընդհատել զբանս ալլոց, կամ միջամտիլ ի խօսս նոցա մինչչև է աւարտեալ նորա զիւրն առաջարկութիւնս: Յայտնեալ կարծիք միանգամայն զրին ի Պրովորորէն և յետ զրութեանն ընթերցեալ լինին բարձրաձայն և վաւերացուցանին ստորագրութեամբ անգամոյն, որ տուեալ է զկարծիս:

Յօդ. 19.

Պատգամաւորն եկեալ յէջմիածին, եթէ ի պատճառս հիւանդութեան կամ ալլոց անակնունելի զիպուածոց ոչ կարէ ներկայ լինել ի ժողովին, պարտի հասուցանել նմին զիւրն զբաւոր կարծիս, ոչ թողլով զայն առ վաղիւն: Զնոյն պարտին կատարել և Անգամք Սինօզի ու էջմիածնի, եթէ ոք ի նոցանէ ոչ մարթացի ներկայ լինել ի ժողովին ըստ անակնունելի հանգամանաց: Ազատ են ի տալոյ զգրաւոր կարծիս իւրեանց այնքիկ և եթ պատգամաւորք, որք ի պատճառս ծանու հիւանդութեան իսպառ ոչ կարացեն տալ զոր և իցէ կարծիս:

Յօդ. 20.

Զայնք ամենայն անգամոց ժողովոյս այսորիկ հաւասար են միմեանց:

Յօդ. 21.

Զինի հաւաքման ամենայն ձայնից ժողովոյն և հասու լինելոյ զբաւոր բացատրութեանց հասելոց ի Սինօզն ըստ 2 յօդ., չորեքին աւագագոյն բարձրաստիճան հոգեւորականք ըստ բազմութեան ձայնից տուելոց ի նպաստ նոցա՝ ճանաչին ունողք իրաւանց ընտրեալ լինելոյ ի թեկնածու, իսկ ի դէպս հաւասարութեան ձայնից՝ վիճակն որոշէ թէ ո ոք համարելի է աւագ:

Ծանօթութիւն. Գրաւոր յայտարարութիւնք բացակայ պատգամաւորաց պարտին ընդունիլ ի հաշիւ՝ հաւասար ձայնից ներկայ եղելոց յօգուտ այնք անձին, որ ի յայտարարութիւնն յայնստիկ նշանակի յանուանէ:

Գ Լ Ո Ի Խ Ե.

Յաղագս րնցութեան երկուց քեկնածուաց յասիւնան Ծայրագոյն Պատրիարք Կաթողիկոսի:

Յօդ. 22.

Յերկրորդում կամ յերրորդում աւուր ի չորից վերոյգրեալ

совъ не принимаются, такъ какъ, по силѣ § 17 ВЫСОЧАЙШЕ утвержденного въ 1836 года Положенія объ управленіи Армянской Церкви въ Россіи, избраніе должно производиться одними только наличными присутствующими.

§ 26.

Баллотирующійся кандидатъ въ баллотировкѣ не участвуетъ.

§ 27.

О каждомъ положенномъ шарѣ Прокуроръ Синода дѣлаетъ отмѣтку въ избирательномъ спискѣ противъ фамиліи положившаго. Когда все присутствующіе положить шары, то списокъ представляется предсѣдательствующему въ собраніи, который, сосчитавъ шары особо избирательные и особо неизбирательные, записываетъ число оныхъ въ соответственныхъ графахъ избирательнаго списка № 2 противъ имени баллотированнаго кандидата.

§ 28.

Послѣ сего объявляется предстоящему Собранію число избирательныхъ и неизбирательныхъ голосовъ и начинается избраніе другого, слѣдующаго за тѣмъ кандидата тѣмъ же порядкомъ и такъ же остальныхъ двухъ кандидатовъ.

§ 29.

Когда баллотируется старшій духовный членъ собранія, Предсѣдательствующій въ ономъ, тогда считаетъ голоса, записываетъ ихъ и проч., какъ показано въ § 27, старшій по немъ изъ присутствующаго духовенства.

§ 30.

По окончаніи всего обряда избранія, читается гласно списокъ четырехъ избравшихся кандидатовъ, изъ коихъ двое, получившіе большее число голосовъ, почитаются кандидатами на санъ Верховнаго Патріарха.

§ 31.

Въ избирательномъ спискѣ четырехъ старшихъ кандидатовъ отмѣчается противъ двухъ изъ нихъ, что они, по большинству голосовъ, въ пользу ихъ данныхъ, удостоены кандидатами на званіе Верховнаго

աւագագոյն թեկնածուաց անտի բոլոր առաջիկայ ժողովականք ընտրեն գերկուս թեկնածուս յաստիճան Ծայրագոյն Պատրիարքի:

Յօդ. 23.

Ընտրութիւնն կատարի գաղանի տուչութեամբ ձայնից հետագայ կարգաւ:

Յօդ. 24.

Ձկնի ընթեռնոյ գլխաւոր աղօթս և արտասանելոյ զհամուս բան համաձայն յիշատակելոյն ի վերոյ ի § 15, վերաձայնի անուն առաջնոյն ի չորից աւագագոյն թեկնածուաց:

Յօդ. 25.

Ի կարգաւ գանուն թեկնածուի կատարի քուէարկութիւն նորա քուէիւք. իւրաքանչիւր որ ի ներկայիցն, որոց ենք իրաւունք ընտրելոյ, ընդունի զիւրն քուէ ի ձեռաց նախագահողի ժողովոյն: Քուէատուութիւնն սկսանի ի կրտսերագոյն անգամոյ յաշխարհական պատգամաւորաց և հասանի կարգաւ ցերիցագոյնն:

Ժանթօթութիւն. Յայտարարութիւնք բացակայ պատգամաւորաց ոչ ընկալեալ լինին ի հաշիւ ձայնից, քանզի ըստ զօրութեան § 77 ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ հաստատեալ ի 1836 ամի Օրէնսդրութեան յաղագս կառավարութեան գործոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ի Ռուսաստան՝ ընտրութիւնն պարտի լինել միմիայն ի ձեռն ներկայ եղեալ պատգամաւորաց:

Յօդ. 26.

Թեկնածուն, զոր քուէարկեն՝ ոչ մասնակցի քուէարկութեան:

Յօդ. 27.

Պրոկուրոր Սինոդի զիւրաքանչիւր տուեալ քուէ նշանակէ յընարողական ցուցակին հանդէպ ազգանունն որոյ տուեալ է զքուէն: Յորժամ ամենայն ներկայ անգամք տացեն զքուէս իւրեանց, ցուցակին առաջի անի նախագահողի ժողովոյն, որ ուրոյն ուրոյն համարելով զքուէս զընարողականս և զոչ զընտրողականս՝ նշանակէ զթիւ նոցին ի պատշաճաւոր խորանս ընտրողական ցուցակին № 2 հանդէպ անունն քուէարկեալ թեկնածուին:

Патріарха. Этотъ избирательный списокъ подписывается всеми членами собранія, участвовавшими въ томъ собраніи, удостоверяется Прокуроромъ и представляется кому слѣдуетъ. Копія съ означеннаго списка, подписаннаго членами Эчміадзинскаго Синода, скрѣпляется Секретаремъ онаго и остается при дѣлахъ Синода.

§ 32.

Кромѣ подписаннаго избирательнаго списка заготавливается особый журналъ объ избраніи Верховнаго Патріарха-Католикоса, въ двухъ экземплярахъ, которые подписываются всѣмъ собраніемъ и скрѣпляются Секретаремъ Эчміадзинскаго Синода. Одинъ изъ нихъ представляется куда слѣдуетъ, а другой остается при дѣлахъ Синода.

§ 33.

Во все продолженіе занятій собранія присутствіе происходитъ днемъ, начиная съ 9 часовъ утра до двухъ часовъ по полудни; вечеромъ же не бываетъ присутствія.

§ 34.

По окончаніи избранія и по подписаніи двухъ экземпляровъ избирательнаго списка и особаго журнала избранія собраніе отправляетъ депутацию изъ трехъ членовъ своихъ: одного духовнаго и двухъ свѣтскихъ къ Намѣстнику ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА на Кавказѣ для дальнѣйшаго со стороны его дѣйствія, согласно ст. 1125 Уст. Иностр. испов. (Св. Зак. т. XI, ч. I, изд. 1896 г.) и ст. 21 Учр. Упрв. Кавк. Края (Т. II, по прод. 1906 г.)

Върно:

*За Директора Канцеляріи Намѣстника
ЕГО ИМПЕРАТОРСКАГО ВЕЛИЧЕСТВА
на Кавказѣ Н. Никольскій*

Свѣрять: Диплопроизводитель П. Домершиковъ.

Съ подлиннымъ вѣрно:

Секретарь Эчміадзинскаго Синода І. Иоаннісіанъ.

Յօդ. 28.

Յետ այսորիկ ծանուցանի ներկայ ժողովոյն թիւ ընտրող և ոչ ընտրող ձայնից, և սկսի ընտրութիւն միւս թեկնածուի նովին իսկ կարգաւ, և նոյնպէս մնացեալ երկուց թեկնածուաց:

Յօդ. 29.

Յորժամ քուէարկի աւագագոյն Հոգեւորական Անդամ ժողովոյն որ նախագահէ ի նմին, յայնժամ աւագագոյնն զկնի նորա յառաջիկայ հոգեւորականաց համարէ զձայնս, անցուցանէ զայնսորիկ ի ցուցակ կնի, որպէս ցուցեալ է ի § 27:

Յօդ. 30.

Զկնի աւարտման արարողութեան ընտրութեանն՝ ի ձայն ընթերցեալ լինի ցուցակն չորից ընտրեալ թեկնածուաց, յորոց երկուքն՝ ունողք զմեծագոյն թիւ ձայնից, համարեալ լինին թեկնածու յաստիճան Ծայրագոյն Պատրիարքի:

Յօդ. 31.

Յընտրողական ցուցակի չորից աւագագոյն թեկնածուաց նշանակի յանդիման երկուցն ի նոցանէ, թէ նոքա ըստ առաւելութեան ձայնից՝ ի նպաստ նոցին տուելոց, արժանացեալք են թեկնածութեան ի կոչումն Ծայրագոյն Պատրիարքի: Այս ընտրողական ցուցակ ստորագրի ի բոլոր անդամոց մասնակցելոց ժողովոյն, վաւերացուցանի ի Պրովոքորէն և առաջարկեալ լինի ում անկ է: Պատճէն յիշեալ ցուցակի ստորագրեալ յանդամոց Սինօդի ու. Էջմիածնի վաւերացուցմամբ Ատենադպրի նորին, մնայ ի գործս Սինօդի:

Յօդ. 32.

Բաց ի ստորագրեալ ցուցակէն պատրաստեալ լինի առանձին օրագիր վասն ընտրութեան Ծայրագոյն Պատրիարք Կաթողիկոսին յերկուս օրինակս, որ ստորագրի ի բոլոր ժողովականացն և վաւերացուցանի յԱտենադպրէ Սինօդի ու. Էջմիածնի. մին յայնցանէ առաջարկի ուր անկ է, իսկ միւսն մնայ ի գործս Սինօդի:

Յոդ. 33.

Յընթացս բոլոր ժամանակի պարապմանց ժողովոյն ատենա-
կալութիւն լինի ի տունջեան, սկսեալ յիններորդ ժամու առաւօտու
մինչ ցերեկորդ ժամն զկնի միջօրէի, իսկ յերեկոյի ոչ լինի ատե-
նակալութիւն:

Յոդ. 34.

Յետ աւարտման ընտրութեան և ստորագրելոյ երկուց օրինա-
կաց ընտրողական ցուցակի և առանձին օրագրի վասն ընտրու-
թեանն, ժողովն առաքէ զպատգամաւորութիւն յերից անդամոց
իւրոց՝ զմի հոգեւորական և զերկուս աշխարհականս առ Տ. Փոխար-
քայն Կովկասու վասն առնելի ի կողմանէ նորա տնօրէնութեան՝
ըստ 1125 յօդ. Կան. Օտար Դաւան. (Ժող. Օր. հ. XI, մ. 1 հրատ.
1896 ամի) և 21 յօդ. Օրէնսդր. վասն Կառավ. Կովկ. երկրի (Հ.
II, ըստ շարուն. 1906 ամի):

Ազդիդ Է.

Ի Տ. Գիրեկսորի Դիւանատան

Փոխարքային Կովկասու Ն. ԴԻՆՈՒՍԿԻ

Ասուգեաց՝ Գործավար Գ. ԴՈՍՏԵՐԶԵԻԿՈՎ

Printed in Turkey

Փարզմանութիւնս այս և մեծոս է բնագրին.

Ասեմադպիր Սիւսդի ո. Էջմիածնի Յ. Յովհաննիսեան

[Տ. Գործ թ. 126/1907, առաջագրութիւն Տ. Փոխարքային Կովկասու
ի 14 հոկտ. 1908 ամի, թ. 21887]

Printed in Turkey

Յարաւ Ե. Էջմիածնի

Printed in

1911 թ.

945

0028022

945

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0028022

